

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
СОЦІОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА СОЦІОЛОГІЯ**

Спеціальність: **П1 «Стоматологія»**
Освітньо-професійна програма: **Стоматологія**
Код освітнього компонента в освітньо-професійній програмі: **ВК 8**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **1**
Семестр(и): **II (весняний)**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2025–2026**

Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **освітні компоненти соціального, філософського та історичного профілю**

Кафедра/підрозділ: **кафедра філософії та суспільних наук**, пр. Науки, 4, корпус А, 3 поверх
Керівник освітнього компонента: **доц. Марущенко Олег Анатолійович**
email: **oa.marushchenko@knmu.edu.ua**

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=6548>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення дисципліни «Соціологія та медична соціологія» спрямоване на введення студентів у простір соціального пізнання, формування поглибленого уявлення про соціальну реальність, характеристику соціальних явищ і процесів в контексті цілісного уявлення про суспільство, ознайомлення з соціологічними візіями щодо сфери медицини та охорони здоров'я й діяльності лікаря, інтерпретації людської поведінки під соціологічним кутом зору. Вивчення дисципліни «Соціологія та медична соціологія» сприятиме кращому розумінню ролі та місця людини у суспільстві, зокрема особливостей соціалізації особистості, системи соціальних статусів та ролей.

МЕТА КУРСУ: Метою вивчення навчальної дисципліни є формування соціологічного бачення суспільства як цілісної системи, особистості як продукту культури, медицини та системи охорони здоров'я як соціального інституту, а також принципів й закономірностей побудови соціальних зв'язків.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- наукове уявлення про соціологічні підходи та методи аналізу соціальної реальності;
- володіння понятійно-категоріальним апаратом і з основними дефініціями та концепціями соціології;
- цілісне уявлення про суспільство, принципи й закономірностей побудови соціальних зв'язків;
- розуміння процесу і механізмів формування особистості, вписаної у суспільний контекст;
- соціологічний підхід до вивчення медицини та системи охорони здоров'я й діяльності лікаря.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**Перелік тем лекцій (10 год.):**

1. Соціологія як наука про суспільство. Суспільство та його структура
2. Соціальна стратифікація і проблема соціальної нерівності. Феномени соціальної мобільності та маргіальності. Особистість та її соціалізація
3. Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність: ціннісно-нормативний аспект
4. Дискримінація у суспільстві. Гендерна нерівність та дискримінація. Особливості гендерної соціалізації

5. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Взаємозв'язок девіації та медицини

Перелік тем практичних занять (20 год.):

1. Соціологія як наука про суспільство. Суспільство та його структура
2. Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика
3. Соціальна стратифікація і проблема соціальної нерівності. Феномени соціальної мобільності та маргінальності
4. Соціологічна концепція особистості. Особистість та її соціалізація. Теорії соціалізації
5. Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність: ціннісно-нормативний аспект
6. Дискримінація у суспільстві. Гендерна нерівність та дискримінація. Особливості гендерної соціалізації
7. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Взаємозв'язок девіації та медицини
8. Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі
9. Сфери медицини і охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань
10. Українське суспільство і медицина в умовах війни: ключові тенденції

Перелік тем самостійної роботи здобувачів вищої освіти (60 год.)

1. Теоретико-методологічні дискусії щодо предмету соціології. Медична соціологія як галузь соціології
2. Програма соціологічного дослідження. Опитування як метод збору інформації. Складання соціологічної анкети
3. Історичні типи суспільства. Соціальна структура суспільства: соціальні групи і соціальні інститути. Медичні працівники як соціальна група
4. Соціальна нерівність, класова структура і соціальна мобільність українського суспільства
5. Чинники, що формують особистість. Статуси і ролі медичного працівника. Статусно-рольові відносини в медицині
6. Теорії «дзеркального Я» (Ч. Кулі), «узагальненого іншого» (Д. Мід), морального розвитку (Л. Колберг) й конфліктних стадій (Е. Еріксон). Десоціалізація і ресоціалізація
7. Основні елементи і функції культури
8. Субкультура медичних працівників як професійна субкультура: мова, цінності, норми, складні зразки поведінки, символи
9. Дискримінація у суспільстві. Позитивні дії. Сексизм, расизм, ейджизм, ейблізм
10. Гендерні стереотипи і гендерна дискримінація. Привілеї. Гендерна соціалізація і гендерна нерівність
11. Суспільний договір і соціальні норми. Біологічні, психологічні й соціологічні теорії девіації
12. Кейси девіації в роботі медичного працівника
13. Передумови і причини конфліктів у медичному середовищі. Спротив пацієнта як джерело конфлікту (Р. Шнайпауф)
14. Сучасний етап розвитку сім'ї й шлюбу в Україні та світі
15. Соціально-економічні та екологічні причини захворювань. Тенденції розвитку сучасної медицини
16. Медицина й охорона здоров'я України в умовах війни та повоєнного відновлення

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання індивідуальних творчих робіт, виступ із доповіддю, опрацювання джерел.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка порушення граничних термінів виконання індивідуального завдання, яке слід перевірити упродовж 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал (АСУ). Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70–120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Оцінка з освітнього компонента виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік. Оцінка за залік становить від 120 до 200 балів.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи у межах вивчення освітнього компонента: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1–2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи у межах вивчення освітнього компонента:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона;
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото;
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle.

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Соціологія. Загальний курс. 3-тє вид. Підручник. /Затвер. МОНУ М.П. Лукашевич, М.В. Туленков/. К.: Каравела, – 2023. – 408 с.
2. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. К. : Видавництво Ліра-К, – 2019. – 354 с.

3. Соціологічні дослідження в освіті : метод. рекомендації для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Освітні педагогічні науки» / упоряд. О. А. Марущенко. Харків : ХНМУ, 2024. 28 с.
4. Cockerham William C. Medical Sociology. – 14th ed., N.Y.: Routledge, 2017. – 452 p.
<https://doi.org/10.4324/9781315618692>
5. Giddens A., Philip W.S. Sociology. 9th edition. Cambridge: Polity Press. – 2021. – 1152 p.

Зав. кафедри філософії та
суспільних наук, проф.

К.І. Карпенко